

การประเมินผลสำเร็จของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

: กรณีศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศรีเพ็ญ ทรัพย์มันชัย

รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการปฏิบัติการ
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดร.นภดล ร่มโพธิ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการปฏิบัติการ
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การประเมินผลสำเร็จของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

: กรณีศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ABSTRACT

This research objective is to study the usefulness of knowledge gained from MBA program based on the opinion of current MBA students. It has been found that number of credit and duration of study are appropriate. Additionally, by using factor analysis on usefulness of each MBA subject, it has been found that there are five factors. All of those factors can explain overall usefulness by 50% ($R^2 = 50\%$). Those factors, ranked by its effect, are group of subjects related to 1) strategies and business model, 2) economics and finance, 3) sustainable development, 4) management analytical tools, and 5) relationship within organization. The findings from this research can be used to improve MBA curriculum in the future.

บทคัดย่อ

Dานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประโยชน์ที่ได้จากหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (MBA) จากความคิดเห็นของนักศึกษาปัจจุบัน โดยผลการศึกษาพบว่าจำนวนหน่วยกิตและเวลาที่ใช้ในการศึกษามีความเหมาะสม นอกจากนี้เมื่อนำความคิดเห็นของนักศึกษาที่เกี่ยวกับการนำความรู้ในรายวิชาต่างๆ ในกลุ่มวิชาเสริมพื้นฐาน วิชาบังคับ และวิชาการศึกษาอิสระไปใช้ประโยชน์ในการทำงานไปสกัดปัจจัยพบว่าปัจจัยที่สกัดได้มีทั้งหมด 5 ปัจจัย และทั้ง 5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประโยชน์โดยรวมของหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญ โดยสามารถอธิบายประโยชน์โดยรวมได้ 50% (ค่า $R^2 = 50\%$) เรียงตามลำดับความสัมพันธ์ต่อประโยชน์โดยรวมของหลักสูตรได้ดังต่อไปนี้คือ 1) ปัจจัยทางด้านกลยุทธ์และการดำเนินธุรกิจ 2) ปัจจัยทางด้านเศรษฐศาสตร์การเงิน 3) ปัจจัยทางด้านการพัฒนาเพื่อความยั่งยืน 4) ปัจจัยทางด้านเครื่องมือในการวิเคราะห์ทางด้านการจัดการ และ 5) ปัจจัยทางด้านความสัมพันธ์ภายในองค์กร ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงหลักสูตร MBA ต่อไป

ความสำคัญของหลักสูตร MBA

ในปัจจุบันนี้การศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษามีความสำคัญและมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งต่อการทำงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่าในองค์กรชั้นนำหลายองค์กร พนักงานส่วนใหญ่จะจบการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาเป็นส่วนใหญ่ จากความต้องการในการศึกษาหาความรู้ในระดับบัณฑิตศึกษาซึ่งนับวันจะมากขึ้นเรื่อยๆ จึงทำให้สถานศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยได้มีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อมารองรับกับความต้องการที่เพิ่มมากขึ้นนี้ เพื่อที่จะผลิตมหาบัณฑิตที่มีคุณภาพเข้าสู่สังคมอันจะทำให้มีส่วนช่วยเหลือประเทศในการพัฒนาได้ต่อไปในอนาคต

หลักสูตรที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักสูตรที่ได้รับความนิยมสูงสุดคือหลักสูตรปริญญาโททางด้านบริหารธุรกิจ ทั้งนี้อาจจะเกิดเนื่องจากเหตุผลสำคัญ 2 ประการคือ หลักสูตรนี้จะเน้นการพัฒนาทักษะการเป็นผู้บริหารที่ดี ซึ่งเป็นทักษะที่มีความจำเป็นในทุกสาขาอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นวิศวกร แพทย์ นักบัญชี สถาปนิก หรืออื่นๆ จึงทำให้บุคลากรในหลากหลายอาชีพเหล่านั้นมีความสนใจในการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง เพื่อที่จะได้รับโอกาสในการพัฒนาสู่การเป็นนักบริหารที่ดีต่อไป ประการที่สองที่ทำให้หลักสูตรนี้เป็นที่นิยมคือการที่หลักสูตรนี้ไม่ได้มีการจำกัดพื้นฐานการศึกษาปริญญาตรีเหมือนกับหลักสูตรปริญญาโทอื่นๆ โดยได้มีการเปิดโอกาสให้กับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีในทุกสาขาวิชาได้รับโอกาสในการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าว จึงทำให้ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นฐานการศึกษา จากความต้องการที่มีเป็นจำนวนมากนี้เอง จึงทำให้มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้เริ่มมีการเปิดหลักสูตรปริญญาโททางด้านบริหารธุรกิจเป็นจำนวนมาก เพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าเป็นกังวลอย่างยิ่งในสถานการณ์ปัจจุบันคือเริ่มที่จะมีความกังวลในส่วนของคุณภาพของการเรียนการสอนในระดับปริญญาโททางด้านบริหารธุรกิจเหล่านี้มากขึ้นเรื่อยๆ การที่สถานศึกษามุ่งเน้นแต่จะแข่งขันกันในเชิงปริมาณอาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพ หลายสถาบันที่พยายามที่จะเปิดรับนักศึกษาให้มากที่สุด โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงกำลังความสามารถของตนเอง ก็อาจจะทำให้เกิดเหตุการณ์ที่เรียกว่า “จ่ายครบจบแน่” ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่ดีเลยในวงการการศึกษาของประเทศ

ปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักศึกษาคือ ปัจจัยในเรื่องหลักสูตรที่ใช้ในการศึกษา หลายสถาบันอาจจะ

ข้อโต้แย้งว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่เป็นไปตามกฎระเบียบของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติ (สกอ.) ซึ่งก็เป็นความจริง (ถ้าไม่เป็นไปตามกฎก็คงไม่ได้รับอนุมัติ) แต่การเป็นไปตามกฎ เช่น มีอาจารย์ประจำหลักสูตรครบตามจำนวน มีหน่วยกิตของวิชาบังคับ วิชาเลือก เป็นไปตามกำหนด ไม่ใช่สิ่งที่ยืนยันได้ว่าหลักสูตรนั้นมีคุณภาพ การประเมินคุณภาพปัจจุบันนั้นเป็นการประเมินในลักษณะของการเทียบกับกฎระเบียบเท่านั้น แต่ไม่ได้ประเมินถึงสิ่งที่นักศึกษาได้รับไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง ถึงแม้ว่าในหลายมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการวิจัยในเรื่องความพึงพอใจของนายจ้าง แต่การที่นายจ้างพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจอาจไม่ใช่สิ่งที่ยืนยันถึงความสำเร็จของความล้มเหลวของหลักสูตร เนื่องจากยังมีปัจจัยภายนอกอีกหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของนายจ้าง

นอกเหนือจากนั้น จากการศึกษาในปัจจุบันประเทศหลายประเทศได้ประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งในที่สุดก็ส่งผลกระทบต่อผลการเรียนการสอนในระดับปริญญาโททางด้านบริหารธุรกิจ จากการศึกษาของ Graduate Management Admission Council ซึ่งตีพิมพ์ในนิตยสาร Business Week (VanderMey, 2009) พบว่าในปี 2009 นี้ นายจ้างประมาณ 25% ที่จะไม่จ้างคนที่จบการศึกษา MBA ซึ่งตัวเลขนี้เพิ่มสูงขึ้นจากปี 2008 ซึ่งมีเพียง 17% ของนายจ้างเท่านั้นที่จะไม่จ้างคนที่จบการศึกษา MBA นอกเหนือจากนั้นอัตราเงินเดือนในปี 2009 โดยเฉลี่ยก็จะมีค่าเท่ากับหรือต่ำกว่าอัตราเงินเดือนในปีที่ผ่านมาอีกด้วย ดังนั้นจึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการที่มหาวิทยาลัยจะประสบผลสำเร็จจากการให้การศึกษาในระดับปริญญาโททางด้านบริหารธุรกิจนั้น มีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดทำหลักสูตรที่ตอบสนองต่อความต้องการของนายจ้างและนักศึกษา

จากเหตุผลดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นในการสร้างรูปแบบของการประเมินผลความสำเร็จของหลักสูตรปริญญาโททางด้านบริหารธุรกิจ โดยเน้นการขยายผลเพื่อให้มหาวิทยาลัยได้นำไปใช้ในการประเมินผลหลักสูตร เพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมต่อไป

การประเมินผลสำเร็จของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

: กรณีศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การพัฒนาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต หรือที่เป็นที่รู้จักกันดีในชื่อย่อภาษาอังกฤษว่า MBA (Master of Business Administration) เป็นหลักสูตรที่เรียกได้ว่าได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตามในระยะหลังนี้หลักสูตร MBA ได้ถูกวิจารณ์อย่างกว้างขวางถึงประโยชน์ที่ได้รับจากหลักสูตรนี้ ซึ่งหากจะพิจารณาแล้วประโยชน์ที่สำคัญสำหรับผู้เข้าเรียน MBA ก็คือการได้ความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้ในการทำงานและความก้าวหน้าในการทำงาน แต่เป็นที่น่าประหลาดใจว่า นักศึกษาที่เข้าเรียนหลักสูตรนี้กลับไม่ได้รับประโยชน์ในเรื่องการนำความรู้ไปใช้ในการทำงานและยิ่งไปกว่านั้นกลับไม่ได้ประโยชน์จากเงินเดือนที่เพิ่มขึ้นหรือความก้าวหน้าในการงานแต่อย่างใด (Pfeffer and Fong, 2002) อย่างไรก็ตามยังมีงานวิจัยอีกหลายงานได้ให้ข้อมูลที่ขัดแย้งกับความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น โดยได้มีการทำการคำนวณถึงอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในการเรียน MBA ซึ่งก็จะเห็นว่าได้ผลตอบแทนที่สูง ถึงแม้ว่าในระยะหลังนี้จะมีค่าลดลงอย่างต่อเนื่องแต่ก็ยังนับว่ายังคุ้มค่ากับการลงทุน และงานวิจัยยังพบอีกว่าความต้องการบัณฑิตที่ได้รับปริญญา MBA ก็ยังคงค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เศรษฐกิจดี (Carmichael and Sutherland, 2005; Connolly, 2003; Van Auken and Chrysler, 2005) ดังนั้นการที่จะสรุปว่าหลักสูตร MBA เป็นสิ่งที่เป็นที่ต้องการและคุ้มค่ากับการเรียนหรือไม่จึงต้องพิจารณาว่าหลักสูตรนั้นๆ ได้ทำการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เข้ากับสิ่งที่ภาคธุรกิจต้องการหรือไม่ (Barr and McNeilly, 2002; Dyrud and Worley, 2005; Mintzberg and Gosling, 2002) โรงเรียนธุรกิจ (Business School) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรนี้จึงมีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษารายวิชาในหลักสูตรเพื่อให้แน่ใจว่าทุกวิชานั้นเป็นประโยชน์สำหรับการเป็นผู้จัดการที่ดี (Avison, 2003; Bailey and Ford, 1996; Pinard and Allio, 2005) ซึ่งหากไม่มีการพิจารณาที่ดีแล้ว จะมีโอกาสที่หลักสูตร MBA อาจจะไม่สามารถตอบโจทย์ที่ภาคธุรกิจต้องการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ที่ธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วซึ่งทำให้โรงเรียนธุรกิจเหล่านี้ยังต้องแข่งขันกันเพิ่มขึ้น (Baker and Stowers, 2005; Richards-Wilson, 2002)

ถึงแม้ว่าการพัฒนาและตรวจสอบหลักสูตร MBA จะมีความสำคัญ แต่ก็ไม่ใช่สิ่งที่ย่าง เนื่องจากจะมีอุปสรรค

หลายประการที่จะขัดขวาง แต่ถ้าต้องการให้หลักสูตร MBA ได้รับการพัฒนา ผู้บริหารหลักสูตรจำเป็นต้องกำจัดอุปสรรคเหล่านี้ให้หมดสิ้น (Hagen et al 2003; Shelton et al 2005) จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายชิ้น ได้มีข้อเสนอแนะในการสอนทางด้านการบริหารธุรกิจดังต่อไปนี้

- 1) ควรมีการใช้กรณีศึกษาประกอบในการสอน (Peterson and Pratt, 2004)
- 2) ควรมีการปรับให้โปรแกรมสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น (Rodrigues, 2005)
- 3) ควรมีการเพิ่มวิชาที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการสังคม (Wittmer, 2004)
- 4) ควรมีการฝึกอบรบนอกชั้นเรียน (Singh and Martin, 2004)
- 5) ควรมองนักศึกษาให้เหมือนกับลูกค้า (Armstrong, 2003)
- 6) ควรมีการเน้นในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ (McIntyre et al. 2003)
- 7) ควรมีทฤษฎีและการวิเคราะห์ในเรื่องกลยุทธ์ (Greiner et al. 2003)

เพื่อให้การเรียนการสอน MBA สามารถตอบสนองความต้องการในภาคธุรกิจที่เกิดขึ้น Kleiman and Kass (2007) ได้นำเสนอแนวทางการสร้างหลักสูตร MBA โดยแบ่งเป็น 3 ระดับดังต่อไปนี้

การสร้างหลักสูตรในระดับที่ 1 MBA แบบมาตรฐาน

หลักสูตรของ MBA ในระดับนี้จะประกอบด้วยวิชาแกนที่ครบในทุกหน้าที่งานในธุรกิจ เช่น การเงิน การตลาด การผลิต รวมทั้งวิชาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ต่างๆ รูปแบบนี้ถือว่าเป็นรูปแบบที่เป็นที่นิยมสำหรับโรงเรียนสอนธุรกิจส่วนใหญ่ (Pfeffer and Fong, 2002; Porter and McKibbin, 1988) อย่างไรก็ตามปัญหาของหลักสูตรในระดับนี้คือข้อสมมุติฐานที่ว่านักศึกษาที่จบ MBA จะต้องมีความรู้ทางด้านการจัดการเหมือนกัน (ตามรายวิชาที่กำหนดให้) ทั้งที่แท้จริงแล้ว ผู้จัดการที่อยู่คนละระดับหรือคนที่จะเป็นผู้ประกอบการอาจจะมีความต้องการทางด้านทักษะที่แตกต่างกันออกไป นอกจากนี้ยังมีหลายโปรแกรมที่พยายามเพิ่มรายวิชาเข้ามาในการเรียนการสอน MBA โดยที่มีเวลาในการศึกษาที่จำกัด ยิ่งทำให้การเรียนการสอนในแต่ละวิชาไม่สามารถลงรายละเอียดได้ จึงกลายเป็นว่านักศึกษาจะ

สามารถเรียนรู้ได้เพียงผิวเผินเท่านั้น

การสร้างหลักสูตรในระดับที่ 2 MBA ตามพันธกิจแบบเชิงรับ

หลักสูตรในระดับนี้ได้รับการพัฒนาจาก Advance Collegiate Schools of Business (AACSB, 1991) โดยจุดมุ่งหมายของการพัฒนาหลักสูตรในระดับนี้คือการที่จะทำให้โรงเรียนสอนธุรกิจได้เน้นในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อตอบโจทย์เฉพาะ ไม่ใช่พยายามที่จะใส่ทุกอย่างสำหรับทุกคน โครงการ MBA ควรจะต้องตั้งเป้าหมายก่อนว่าอยากเห็นภาพของบัณฑิตเป็นอย่างไร และทำการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อตอบโจทย์นั้นให้ได้ ซึ่งโรงเรียนสอนธุรกิจในแต่ละแห่งก็ย่อมจะมีภาพของบัณฑิตที่แตกต่างกัน หลักสูตร MBA จึงต้องมีจุดเน้นที่แตกต่างกันออกไป

จากแนวคิดที่ออกมานี้ ทำให้โรงเรียนสอนธุรกิจทั้งหลายพยายามที่จะทำการปรับหลักสูตร MBA มาตรฐานในระดับที่ 1 เพื่อให้อยู่ในระดับที่ 2 นี้ โดยใช้ 2 แนวทางดังต่อไปนี้

(1) พยายามปรับเป้าหมายให้สอดคล้องกับหลักสูตรเดิมที่มีอยู่ วิธีนี้อาจจะไม่ทำให้เกิดประโยชน์มากนัก เนื่องจากหลักสูตรก็ยังคงเหมือนเดิม ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามที่จะปรับการเรียนการสอนให้เป็นไปตามพันธกิจที่ตั้งไว้ก็ตาม นักศึกษาก็ยังต้องเรียนวิชาแกนเหมือนเดิม ซึ่งหลายครั้งมีนักศึกษาจำนวนมากที่ได้เรียนวิชาเหล่านี้แล้วในระดับปริญญาตรี ซึ่งจะต้องมีการเรียนซ้ำเติม และอาจจะไม่ได้ตอบพันธกิจขององค์กรตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ นอกจากนี้ในบางครั้งการปรับการเรียนการสอนของอาจารย์เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร เช่นต้องการให้ได้ความรู้เฉพาะทางในบางเรื่อง อาจจะทำให้อาจารย์เองเน้นในเรื่องทางด้านเทคนิคมากกว่าทางด้านการจัดการ ซึ่งไม่ใช่สิ่งที่เป็นที่ต้องการสำหรับการเรียน MBA

(2) ทำการปรับโครงสร้างหลักสูตรตามความต้องการของนักศึกษา วิธีนี้โรงเรียนสอนธุรกิจจะมีความพยายามที่จะตอบสนองความต้องการของนักศึกษาและนายจ้าง ข้อเสียของแนวทางนี้คือหลายครั้งนายจ้างอาจมีความต้องการบางอย่างที่อาจจะไม่ใช่เป้าหมายที่เหมาะสมสำหรับการสร้างผู้จัดการที่ดีและรอบด้าน ยกตัวอย่างเช่นนายจ้างอาจจะเน้นในเรื่องการทำกำไรในระยะสั้น เมื่อนายจ้างต้องการสิ่งนี้ ผู้สมัครเข้าเรียน MBA เองก็จะเน้นในเรื่องการทำกำไรในระยะสั้นเป็นหลัก ซึ่งจะส่งผลให้โรงเรียนสอนธุรกิจหลายแห่งทำการปรับ

หลักสูตรที่เน้นเฉพาะการทำกำไรในระยะสั้น ซึ่งอาจจะไม่ใช่ทักษะเดียวที่ผู้จัดการที่ดีควรมี

การสร้างหลักสูตร MBA ในระดับที่ 2 นี้จึงมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ เช่นในบางครั้งโรงเรียนสอนธุรกิจอาจตัดสินใจที่จะลดจำนวนวิชาลง แต่คำถามที่สำคัญคือวิชาไหนที่ควรตัดออก และด้วยเหตุผลใด หรือวิชาที่เพิ่มขึ้นจากความต้องการของนายจ้าง เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับพันธกิจขององค์กรหรือไม่ หรือวิชาที่สร้างขึ้นหรือตัดออกตามความต้องการของนายจ้างนั้น มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร การตามใจนักศึกษาหรือนายจ้างในบางเรื่องเป็นสิ่งที่เหมาะสมหรือไม่

การสร้างหลักสูตรในระดับที่ 3 MBA ตามพันธกิจแบบเชิงรุก

การสร้างหลักสูตร MBA ในระดับนี้จะถูกพัฒนาจากคนที่เข้าใจในปรัชญาและความต้องการขององค์กร รวมทั้งความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ แนวคิดนี้ได้รับอิทธิพลมาจากการพัฒนาบุคลากรในองค์กร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ (Noe, 2002, pp. 90-93)

- (1) เตรียมพร้อมสำหรับแรงต่อต้านที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง
- (2) สร้างพันธกิจที่มีความชัดเจน
- (3) พัฒนางานที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจที่ผู้จบการศึกษาจำเป็นต้องทำ
- (4) กำหนดความรู้ ทักษะ และความสามารถที่ผู้จบการศึกษาจำเป็นต้องมี เพื่อที่จะได้สามารถทำงานที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจได้
- (5) พัฒนาวิชาที่สอนในเรื่องความรู้ ทักษะ และความสามารถที่ต้องการ
- (6) ประเมินความสำเร็จของหลักสูตรใหม่ ทำการปรับหลักสูตรจากผลการประเมิน

จากแนวคิดเหล่านี้จึงทำให้เกิดงานวิจัยนี้ขึ้น โดยจุดเน้นของงานวิจัยนี้คือการประเมินผลของหลักสูตร MBA ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นมาใหม่ ในคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อให้ทราบว่านักศึกษามีความคิดเห็นอย่างไรกับหลักสูตรในปัจจุบันนี้ โดยงานวิจัยนี้จะใช้วิธีวิจัยดังต่อไปนี้

การประเมินผลสำเร็จของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

: กรณีศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิธีวิจัย

ในการประเมินผลหลักสูตร MBA ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลของนักศึกษาของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่กำลังศึกษาในโครงการ MBA และโครงการ MBA-HRM ซึ่งเป็นโครงการที่ใช้หลักสูตรเดียวกัน แต่โครงการ MBA-HRM จะเน้นในเรื่องการศึกษาทางด้านจัดการทรัพยากรมนุษย์และองค์กร โดยให้นักศึกษาในโครงการทำการประเมินและติดตามแบบประเมินผลโดยเจ้าหน้าที่ประจำโครงการ ทั้งนี้การเก็บข้อมูลนี้ได้ทำ 2 ปีต่อเนื่องกันได้แก่ปี 2552 และปี 2553 เพื่อจะได้นำข้อมูลมาเปรียบเทียบความแตกต่างที่เกิดขึ้น

แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือส่วนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามเรื่องความคิดเห็นต่อโครงสร้างหลักสูตรและความเหมาะสมของระยะเวลาการศึกษา โดยใช้การวัดในมาตราวัด 1 – 5 โดย 1 หมายถึงน้อยที่สุดและ 5 หมายถึงมากที่สุด ส่วนที่ 3 เป็นการสอบถามเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการนำความรู้ในรายวิชาต่างๆ ไปใช้ในการทำงาน พร้อมทั้งประโยชน์ที่ได้รับในภาพรวมโดยมีการเพิ่มประโยชน์ที่ได้รับจากเกมส์ทางธุรกิจ และส่วนสุดท้ายเป็นการสำรวจความพอใจของนักศึกษาต่ออาจารย์ แบบประเมินผลที่ได้รับการตอบกลับจากนักศึกษาในการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1: จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับ

นักศึกษาในโครงการ	ข้อมูลปี 2553			ข้อมูลปี 2552		
	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์	ขนาดประชากร	ขนาดตัวอย่าง	คิดเป็นเปอร์เซ็นต์
MBA50 ¹				165	98	59.39
MBA51 ²	162	46	28.40	161	91	56.52
MBA52 ³	159	34	21.38			
HRM6 ⁴				28	17	60.71
HRM7 ⁵	43	35	81.40	43	26	60.47
HRM8 ⁶	24	24	100.00			
รวมทั้งสิ้น	388	139	35.82	397	232	58.44

¹MBA50 หมายถึง นักศึกษาในโครงการปริญญาโททางบริหารธุรกิจ (MBA) รุ่นปีการศึกษา 2550

²MBA51 หมายถึง นักศึกษาในโครงการปริญญาโททางบริหารธุรกิจ (MBA) รุ่นปีการศึกษา 2551

³MBA52 หมายถึง นักศึกษาในโครงการปริญญาโททางบริหารธุรกิจ (MBA) รุ่นปีการศึกษา 2552

⁴HRM6 หมายถึง นักศึกษาในโครงการปริญญาโทบริหารธุรกิจ เน้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์และองค์กร (MBA-HRM) รุ่นปีการศึกษา 2550

⁵HRM7 หมายถึง นักศึกษาในโครงการปริญญาโทบริหารธุรกิจ เน้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์และองค์กร (MBA-HRM) รุ่นปีการศึกษา 2551

⁶HRM8 หมายถึง นักศึกษาในโครงการปริญญาโทบริหารธุรกิจ เน้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์และองค์กร (MBA-HRM) รุ่นปีการศึกษา 2552

สำหรับการวิเคราะห์ในแต่ละหลักสูตรจะแบ่งการศึกษาออกเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ทำการศึกษาและสรุปข้อมูลที่รวบรวมได้โดยใช้สถิติบรรยายเพื่อตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น
2. ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาในเรื่องโครงสร้างหลักสูตรและระยะเวลาในการศึกษา
3. ทำการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการนำความรู้ในรายวิชาต่างๆ ไปใช้ประโยชน์ในการทำงานและประโยชน์ของหลักสูตรในภาพรวม
4. ทำการศึกษาเกี่ยวกับการนำความรู้ในรายวิชาต่างๆ ในกลุ่มวิชาเสริมพื้นฐานและวิชาบังคับไปใช้ประโยชน์ในการทำงานโดยใช้การวิเคราะห์ตัวประกอบ (Factor Analysis) เพื่อทำการวิเคราะห์ว่า ประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับในวิชาต่างๆ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ สามารถสกัดเป็นปัจจัยได้หรือไม่ อย่างไร
5. นำผลจากการสกัดปัจจัยที่ได้รับในข้อ 4 มาศึกษาความสัมพันธ์กับประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับในภาพรวมโดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการถดถอย เพื่อพิจารณาว่าปัจจัยต่างๆ มีผลต่อการนำความรู้ที่ได้รับจากหลักสูตรไปใช้ประโยชน์ในการทำงานได้มากน้อยเพียงใด

ผลการวิจัย

ในจำนวนผู้ตอบแบบประเมินผลทั้งหมด พบว่าผู้ตอบเป็นหญิงโดยส่วนใหญ่เท่ากับ 61.2% ขณะที่ผู้ชาย 38.8% อายุโดยส่วนใหญ่ของผู้ตอบอยู่ระหว่าง 25-27 ปี ถึง 49.3% รองลงมาเป็น 28-30 ปีที่ 32.6% ส่วนเกรดเฉลี่ยสะสมของผู้ตอบสูงสุดอยู่ระหว่าง 3.25-3.49 ถึง 41.6% รองลงมา คือ เกรดเฉลี่ยสะสมระหว่าง 3.50-3.74 ที่ 33.6% และพบว่ามึ้นักศึกษาวางงานตลอดหลักสูตรอยู่เพียง 5 คนหรือ 3.7%

ผลการศึกษาพบว่านักศึกษาเห็นว่า “จำนวนหน่วยกิตรวม” เหมาะสม 78.8% เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วที่เท่ากับ 68.4% และเห็นว่า “มากเกินไป” 15.0% ลดลงจากปีที่แล้วที่เท่ากับ 26.3% ระยะเวลาในการศึกษาตามหลักสูตรเห็นว่าเหมาะสม 67.9% เพิ่มจากค่าของปีที่แล้วที่เป็น 62.8% และเห็นว่า “น้อยเกินไป” 26.9% ลดลงจากปีที่แล้วที่เท่ากับ 32.0% แสดงว่านักศึกษาเริ่มยอมรับในหลักสูตรมากขึ้น

ตารางที่ 2: แสดงสัดส่วนความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อจำนวนหน่วยกิตรวม และระยะเวลาในการศึกษาตามหลักสูตร

ความเหมาะสม	จำนวนหน่วยกิตรวม				ระยะเวลาในการศึกษาตามหลักสูตร			
	ปี 2553		ปี 2552		ปี 2553		ปี 2552	
	ความถี่	%	ความถี่	%	ความถี่	%	ความถี่	%
น้อยเกินไป	7	6.2	11	5.3	36	25.9	74	32.0
เหมาะสม	89	78.8	143	68.4	91	65.5	145	62.8
มากเกินไป	17	15.0	55	26.3	7	5.0	12	5.2
รวมทั้งสิ้น	113	100.0	209	100.0	134	96.4	231	100.0

การนำความรู้ในรายวิชาต่างๆ ไปใช้ประโยชน์ในการทำงานและประโยชน์ของหลักสูตรโดยรวมกับโครงการที่นักศึกษาเรียน

ในการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์โดยรวมที่ได้รับจากการนำความรู้ในหลักสูตรไปใช้ใน

การทำงานนั้น เริ่มด้วยการทดสอบสมมติฐานของความคิดเห็นดังกล่าวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา จากการทดสอบรูปแบบการแจกแจงของข้อมูลประโยชน์โดยรวมแยกกลุ่มตามข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า รูปแบบการแจกแจงของข้อมูลไม่เป็นการแจกแจงแบบปกติ จึงต้องใช้การทดสอบแบบ

การประเมินผลสำเร็จของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

: กรณีศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ไคสแควร์ในการทดสอบประโยชน์โดยรวม ได้ผลสรุปว่า
ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อประโยชน์โดยรวมของหลักสูตร

ไม่มีความสัมพันธ์กับข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษา ณ ระดับ
นัยสำคัญ 0.05 ดังปรากฏในตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3: ตารางแสดงค่า p-value ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของนักศึกษา
ต่อประโยชน์ของหลักสูตรโดยรวมกับข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคล	ค่า p-value จากการทดสอบแบบไคสแควร์
โครงการที่นักศึกษาสังกัด	0.235
เพศ	0.177
อายุ	0.686
เกรดเฉลี่ยสะสม	0.267
สถานภาพในการทำงาน	0.367

จากผลการศึกษาค่าเฉลี่ยของประโยชน์โดยรวมที่นัก
ศึกษาประเมินพบว่าในปี 2553 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.79
(จากคะแนนเต็ม 5) เพิ่มขึ้นจากปี 2552 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ
3.74 ถึงแม้ว่าการเพิ่มขึ้นนี้ไม่มีนัยสำคัญ (p-value = 0.469)
แต่ก็นับว่านักศึกษาโดยทั่วไปเห็นถึงประโยชน์จากศึกษาใน
โครงการ MBA

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์ที่ได้รับ
จากรายวิชาต่างๆ ในการทำงานของกลุ่มวิชาพื้นฐานและวิชา
บังคับว่ามีความเกี่ยวพันกันมากน้อยเพียงใดนั้น เนื่องจาก
ข้อมูลที่รวบรวมได้ในปี 2553 มีจำนวนค่อนข้างน้อย
โดยเฉพาะหากมีการใช้แต่ข้อมูลของนักศึกษาที่ศึกษาครบทั้ง
สองปี คือ นักศึกษา MBA51 และ HRM7 นั้นจะทำให้จำนวน
ข้อมูลที่วิเคราะห์มีเพียง 63 คนเท่านั้น ส่งผลต่อความน่า
เชื่อถือในการวิเคราะห์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการรวมข้อมูลในปี
2553 และปี 2552 เข้าด้วยกัน ทำให้ได้ข้อมูลของนักศึกษา
MBA50 MBA51 HRM6 และ HRM7 ในการวิเคราะห์ส่วนนี้
เพื่อให้เห็นภาพขององค์ประกอบของหลักสูตรที่ชัดเจน
ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ปัจจัยเพื่อสกัดปัจจัยในเรื่องประโยชน์
ที่ได้รับจากการเรียนกลุ่มวิชาพื้นฐานและวิชาบังคับจำนวน 19
วิชาในโครงการ MBA โดยทำการตรวจสอบภาพรวมก่อนว่า
จำนวนข้อมูลที่รวบรวมมาได้เพียงพอและเหมาะสมในการ
วิเคราะห์ตัวประกอบหรือไม่ โดยพิจารณาจากค่า Kaiser-
Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy (ตารางที่

4) พบว่าค่าสถิติที่คำนวณได้เท่ากับ 0.809 ซึ่งมีค่ามากกว่าค่า
ต่ำสุดที่ยอมรับได้ที่ 0.5 สรุปได้ว่า จำนวนข้อมูลที่รวบรวมได้
เพียงพอและเหมาะสมในการวิเคราะห์ตัวประกอบอย่างมีนัย
สำคัญ นอกจากนี้ ค่า Bartlett's Test of Sphericity
ที่ปรากฏในตารางที่ 4 พบว่า ค่า p-value มีค่าเท่ากับ 0.000
ซึ่งน้อยกว่าค่าทดสอบ (α) ที่ 0.05 สรุปว่า ตัวแปรที่นำ
มาทดสอบทั้งหมดมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ
ซึ่งหมายความว่า การเลือกใช้การวิเคราะห์ตัวประกอบมีความ
เหมาะสมสำหรับข้อมูลชุดนี้

ตารางที่ 4: ตารางแสดงผลการทดสอบ KMO and Bartlett's Test ในการวิเคราะห์ตัวประกอบ

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.	.809
Bartlett's Test of Sphericity Approx. Chi-Square	1229.243
df	171
Sig.	.000

ในขั้นตอนต่อไปจะเป็นการสกัดปัจจัยจากตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันโดยใช้วิธี Principle Component Analysis (PCA) และหมุนแกนโดยวิธี Varimax with Kaiser Normalization พบว่า ปัจจัยที่สกัดออกมาได้มี 5 ปัจจัยสามารถอธิบายค่าแปรปรวนของตัวแปรทั้งหมดได้เท่ากับ 62.705% ของค่าแปรปรวนทั้งหมด ทำให้ปัจจัยที่สกัดออกมาได้มีความน่าเชื่อถือได้

จากการวิเคราะห์ปัจจัยพบว่าสามารถจัดกลุ่มของกลุ่มวิชาพื้นฐานและวิชาบังคับทั้ง 19 วิชา ได้เป็น 5 กลุ่มปัจจัยดังต่อไปนี้

ปัจจัยที่ 1 กลุ่มวิชาเศรษฐศาสตร์การเงิน ประกอบด้วยวิชา

- บธ. 601 เศรษฐศาสตร์การจัดการ
- บธ. 602 ดัชนีเศรษฐกิจและการตัดสินใจทางธุรกิจ
- บธ. 611 การบัญชีเพื่อการตัดสินใจ
- บธ. 621 การจัดการการเงิน

ปัจจัยที่ 2 กลุ่มวิชากลยุทธ์และการดำเนินธุรกิจ

ประกอบด้วยวิชา

- บธ. 501 ตัวแบบและการดำเนินธุรกิจ
- บธ. 631 การจัดการการตลาด
- บธ. 701 การจัดการเพื่อผลการดำเนินงานและการสร้างมูลค่าให้กิจการ
- บธ. 702 สัมมนาการจัดการเชิงกลยุทธ์ร่วมสมัย
- บธ. 703/704 การศึกษาอิสระ

ปัจจัยที่ 3 กลุ่มวิชาความสัมพันธ์ภายในองค์กร ประกอบด้วยวิชา

- บธ. 504 การสื่อสารทางธุรกิจ
- บธ. 603 พฤติกรรมองค์การ
- บธ. 641 การจัดการทรัพยากรมนุษย์
- บธ. 642 ภาวะผู้นำกับการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยที่ 4 กลุ่มวิชาเครื่องมือในการวิเคราะห์ทางการจัดการ ประกอบด้วยวิชา

- บธ. 502 สถิติธุรกิจ
- บธ. 503 การวิเคราะห์เชิงปริมาณทางธุรกิจ
- บธ. 651 การจัดการโลจิสติกส์และการปฏิบัติการ

ปัจจัยที่ 5 การพัฒนาเพื่อความยั่งยืน ประกอบด้วยวิชา

- บธ. 604 การวิจัยทางธุรกิจ
- บธ. 605 การสร้างนวัตกรรมเพื่อสร้างรายได้เปรียบเชิงแข่งขัน
- บธ. 606 ธรรมชาติทางธุรกิจและความรับผิดชอบต่อสังคม

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ปัจจัยแสดงในตารางที่ 5 หลังจากทำการวิเคราะห์ปัจจัยและได้ปัจจัยจำนวน 5 ปัจจัยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์การถดถอยโดยกำหนดให้ประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับจากหลักสูตรโดยรวมเป็นตัวแปรตาม และปัจจัยทั้งห้าที่สกัดออกมาได้จากการวิเคราะห์ปัจจัยเป็นตัวแปรอิสระโดยใช้วิธี Multiple Regression ในโปรแกรม SPSS พบว่าตัวแปรอิสระทั้งห้าสามารถอธิบายประโยชน์โดยรวมที่ได้ในหลักสูตร โดยมีค่า R Square = 0.516 และ Adjusted R Square = 0.500 แสดงว่า ปัจจัยทั้งห้าสามารถอธิบายประโยชน์ที่ได้รับโดยรวมได้ถูกต้องถึง 50% ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง ตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ Multiple Regression

การประเมินผลสำเร็จของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

: ภาควิชาคณະพาณิขยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ตารางที่ 5: ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในปัจจุบันที่สกัดออกมาได้ในการวิเคราะห์ตัวประกอบ
เมื่อมีการหมุนแกนปัจจัยโดยใช้วิธี Varimax

	Component				
	1	2	3	4	5
BA621	.858			.160	.193
BA611	.811			.130	.227
BA601	.657	.355	.142	.266	
BA602	.642	.285	.230	.134	-.154
BA501		.727	.201	.181	
BA631	.332	.662		.129	.211
BA702	.227	.632	.117		.270
BA701	.117	.527	.180	.350	.187
BA703_704	.196	.470	.110	.121	.374
BA603	.210		.812	.150	
BA641		.221	.713	.128	.219
BA642		.247	.699		.195
BA504			.618		.156
BA502	.166	.108		.848	.185
BA503	.248	.127		.813	.107
BA651	.310	.438	.232	.534	
BA606			.366		.743
BA605	.105	.334	.276		.654
BA604		.151		.439	.602

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.

a. Rotation converged in 7 iterations.

ตารางที่ 6: ผลการวิเคราะห์ Multiple Regression⁷

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่า p-value
ปัจจัยที่ 2 กลุ่มวิชากลยุทธ์และการดำเนินธุรกิจ	0.306	.000
ปัจจัยที่ 1 กลุ่มวิชาเศรษฐศาสตร์การเงิน	0.234	.000
ปัจจัยที่ 5 การพัฒนาเพื่อความยั่งยืน	0.182	.000
ปัจจัยที่ 4 กลุ่มวิชาเครื่องมือในการวิเคราะห์ทางด้านการจัดการ	0.162	.000
ปัจจัยที่ 3 กลุ่มวิชาความสัมพันธ์ภายในองค์กร	0.128	.001

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่าประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับจากการเรียนการสอนตามหลักสูตรโดยรวม สามารถอธิบายได้ด้วย ประโยชน์จากการเรียนในกลุ่มวิชาทั้ง 5 กลุ่ม ซึ่งสกัดปัจจัยจากกลุ่มวิชาเสริมพื้นฐานและวิชาบังคับ โดยสามารถอธิบายได้ 50.0% หรือครึ่งหนึ่งของประโยชน์โดยรวม ส่วนที่เหลือน่าจะอธิบายได้โดยวิชาเลือกซึ่งไม่สามารถนำมาสกัดปัจจัยได้ เนื่องจากนักศึกษาสามารถเลือกเรียนวิชาที่แตกต่างกันตามความสนใจสำหรับนักศึกษา MBA ส่วนนักศึกษาโครงการ MBA-HRM แม้ว่าจะเรียนวิชาเลือกเหมือนกันแต่มีจำนวนข้อมูลน้อยไม่เพียงพอกับการนำมาสกัดปัจจัยได้

สิ่งที่น่าสังเกตจากสมการการถดถอยที่ได้ พบว่านักศึกษาให้ความสำคัญกับวิชาในกลุ่ม “กลยุทธ์และการดำเนินธุรกิจ” มากที่สุด สังเกตได้จากค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยที่ 2 ในสมการที่สูงที่สุด ซึ่งวิชาในกลุ่มนี้เป็นวิชาที่ทำให้นักศึกษาเข้าใจกระบวนการจัดการธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ ส่วนปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมา คือ ปัจจัยที่ 1 “เศรษฐศาสตร์ การเงิน” ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาที่จะทำให้ นักศึกษาเข้าใจสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของธุรกิจ ปัจจัยที่นักศึกษาให้ความสำคัญถัดมา คือ ปัจจัยที่ 5 “การพัฒนาเพื่อความยั่งยืน” ซึ่งธุรกิจจะประสบความสำเร็จได้อย่างต่อเนื่องจำเป็นต้องมีการพัฒนาให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืน ส่วนปัจจัยที่นักศึกษาให้ความสำคัญ

ต่อมา คือ ปัจจัยที่ 4 “เครื่องมือในการวิเคราะห์ทางด้านการจัดการ” ที่มีความจำเป็นต่อการวิเคราะห์และตัดสินใจเชิงธุรกิจ และปัจจัยสุดท้าย คือ ปัจจัยที่ 3 “ความสัมพันธ์ภายในองค์กร” ที่นักศึกษาศึกษาสามารถเรียนรู้และเข้าใจลักษณะความสัมพันธ์ต่างๆ ภายในองค์กรได้

จากผลการวิเคราะห์ข้างต้น แสดงว่า หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2549 ของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ออกแบบในส่วนของวิชาเสริมพื้นฐานและวิชาบังคับนั้น มีประโยชน์ต่อการทำงานของนักศึกษา และข้อมูลนี้ไม่ได้มีประโยชน์แต่เพียงเฉพาะมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เท่านั้น แต่จะมีประโยชน์อย่างยิ่งหากผู้บริหารสถาบันการศึกษาอื่นๆ ต้องการที่จะทำการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษา MBA เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาเพื่อที่จะได้นำเอาความรู้ที่ได้รับนี้ไปใช้ประโยชน์ในการทำงานต่อไป อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้มีขอบเขตในการศึกษาในเรื่องการใช้ประโยชน์จากวิชาที่ได้เรียนในมุมมองของนักศึกษาปัจจุบันเท่านั้น งานวิจัยที่สามารถดำเนินการได้ต่อไปในอนาคตคือการศึกษาในมุมมองอื่นๆ เช่นมุมมองของนายจ้างหรือมุมมองของผู้ที่จบการศึกษามาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจจะทำให้เห็นมุมมองที่กว้างมากขึ้นและจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อการออกแบบหลักสูตร ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาผู้บริหารที่มีคุณภาพในการพัฒนาประเทศต่อไป

⁷ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมติฐานของการวิเคราะห์ Multiple Regression ในเรื่องการวิเคราะห์ค่าความผิดพลาด (Residual Analysis) การตรวจสอบความเป็นอิสระระหว่างค่าความผิดพลาด ความสัมพันธ์ระหว่างค่าความผิดพลาดกับตัวแปรอิสระ และปัญหาในเรื่อง Multicollinearity แล้ว พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานทุกประการ

การประเมินผลสำเร็จของหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

: กรณีศึกษาคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บรรณานุกรม

- รศ.ดร.กัลยา วานิชย์บัญชา. สถิติสำหรับงานวิจัย. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พ.ศ. 2549.
- รศ.ดร.กัลยา วานิชย์บัญชา. การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วยSPSS for Windows. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พ.ศ. 2549.
- ผศ.ดร.เพ็ญแข ศิริวรรณ. สถิติเพื่อการวิจัยโดยใช้คอมพิวเตอร์ (SPSS Version 10.0). บจก. เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น. พ.ศ. 2546.
- รศ.ศรีเพ็ญ ทรัพย์มันชัย. การวิเคราะห์การถดถอยทางธุรกิจ. บริษัทปั้นเกล้าการพิมพ์ จำกัด. พ.ศ. 2545.
- Association to Advance Collegiate Schools of Business (1991). *Standards for business and accounting accreditation*. St. Louise, MO: Author.
- Armstrong, M. J. (2003). Students as clients: A professional services model for business. *Academy of Management Learning & Education*, 2, 371-375.
- Avison, D. (2003). Information systems in the MBA curriculum: An international perspective. *Communications of AIS 2003*, 11, 117-128.
- Bailey, J. and Ford, C. (1996). Management as a science versus management in practice in postgraduate business education. *Business Strategy Review*, 7, 7-12.
- Barker, R. T. and Stowers, R. H. (2005). Learning from our students: Teaching strategies for MBA professors. *Business Communication Quarterly*, 68, 481-487.
- Barr, T. F. and McNeilly, K. M. (2002). The value of students' classroom experiences from the eyes of the recruiter: Information, implications, and recommendations for marketing educators. *Journal of Marketing Education*, 24, 168-174.
- Carmichael, T. and Sutherland, M. (2005). A holistic framework for the perceived return on investment in an MBA. *South African Journal of Business Management*, 36, 57-70.
- Connolly, M. (2003). The end of the MBA as we know it? *Academy of Management Learning and Education*, 2, 365-371.
- Dyrud, M. A. and Worley, R. B. (2005). Teaching MBAs, part 1. *Business Communication Quarterly*, 68, 479-480.
- Greiner, L. E., Bhambri, A., and Cummings, T. G. (2003). Searching for a strategy to teach strategy. *Academy of Management Learning & Education*, 2, 402-421.
- Goodwin P. and Wright G.. *Decision Analysis for Management Judgement*. John Wiley & Sons, Ltd. 2004.
- Groebnor D. F., Shannon P. W., Fry P. C., and Smith K. D.. *Business Statistics A Decision-Making Approach*. Pearson Education, Inc.. 2008.
- Hagen, R., Miller, S., and Johnson, M. (2003). The disruptive consequences of introducing a critical management perspective into an MBA program.

- Management Learning*, 34, 241-258.
- Kleiman, L. S. and Kass, D. (2007). Giving MBA programs the third degree. *Journal of Management Education*, 31, 1, 81-103.
- McIntyre, F. S., Hite, R. E., and Rickard, M. K. (2003). Individual characteristics and creativity in the marketing classroom: Exploratory insights. *Journal of Marketing Education*, 25, 143-150.
- Mintzberg, H. and Gosling, J. (2002). Reality programming for MBAs. *Strategy and Business*, 26, 28-31.
- Noe, R. A. (2002). *Employee training & development* (2nd ed.). Boston: McGraw-Hill.
- Peterson, R. T. (2006). Futurism: Its potential and actual role in master of business administration (MBA) education. *Journal of Education for Business*, 81, 6, 334-342.
- Peterson, R. and Pratt, E. (2004). The history sphere in MBA marketing instruction: An application. *Marketing Education Review*, 14, 55-68.
- Pfeffer, J. and Fong, C. T. (2002). The end of business schools? Less success than meets the eye. *Academy of Management Learning and Education*, 1, 78-95.
- Pinard, C. and Allio, M. (2005). Innovations in the classroom: Improving the creativity of MBA students. *Strategy & Leadership*, 33, 49-51.
- Porter, L. W. and McKibbin, L. E. (1998). *Management education and development: Drift or thrust into the 21st century*. New York: McGraw-Hill.
- Richards-Wilson, S. (2002). Changing the way MBA programs do business – lead or languish. *Journal of Education for Business*, 77, 296-301.
- Rodrigues, C. A. (2005). Culture as a determinant of the importance level business students place on ten teaching/learning techniques: A survey of university students. *Journal of Management Development*, 24, 608-621.
- Shelton, C., Yang, J., and Qian, L. (2005). Managing in an age of complexity; quantum skills for the new millennium. *International Journal of Human Resource Development & Management*, 5, 127-141.
- Singh, P. and Martin, L. R. (2004). Accelerated degree programs: Assessing student attitudes and intentions. *Journal of Education for Business*, 79, 299-306.
- Van Auken, S. and Chrysler, E. (2005). The relative value of skills, knowledge, and teaching methods in explaining master of business administration (MBA) program return on investment. *Journal of Education for Business*, 81, 41-45.
- Wittmer, D. P. (2004). Business and community: Integrating service learning in graduate business education. *Journal of Business Ethics*, 51, 359-372.